Hallintovaliokunta

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta (toimeentulotuki)

1 Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, Kansaneläkelaitos, sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

2 Esityksen pääkohdat

Esityksen mukaan opiskelijalle myönnetty oleskelulupa otetaan peruuttamisharkintaan tai uutta oleskelulupaa ei myönnetä, jos tulee ilmi, että opiskelija on turvautunut toimeen tulotukeen. Esityksellä tavoitellaan sitä, että kolmannen maan kansalaisen opiskelijan turvautuminen toimeentulotukeen johtaisi nykyistä selkeämmin oleskeluluvan peruuttamista tai uuden oleskeluluvan myöntämättä jättämistä koskevaan harkintaan. Opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olevan riittävän toimeentulon täyttämistä seurattaisiin nykyistä säännöllisemmin ja useammin automaatista jälkivalvontaa hyväksi käyttäen. Opiskelijan tulisi tulla toimeen omilla tuloillaan tai varallisuudellaan sen sijaan, että hän turvautuisi toimeentulotukeen.

3 Asiantuntijan lausunto

Kannatamme yleisellä tasolla, että ulkomaalaisen oleskellessa tai asuessaan Suomessa, hän pystyy elättämään itsensä ja perheensä omilla varoillaan. Tässä laki muutoksessa esitetään, että opiskelijan oleskelulupa perutaan tai jatkolupaa ei myönnetä, jos valvonnan keinoin huomataan, että opiskelija on toimeentulotuen saaja tai hänelle on myönnetty toimeentulotukea. Toimeentulotuen myöntäminen tai saaminen nousee herätteenä esiin viranomaisten jälkivalvonnassa, joka aloittaa peruuttamisharkinnan.

Emme täysin tue sellaista säännöstä, jonka perusteella oleskelulupa peruttaisiin kategorisesti ulkomaalaiselta opiskelijalta, jos hän on turvautunut toimeentulotukeen. Kun lupa perutaan, se käytännössä tarkoittaa myös maasta karkottamispäätöstä ja maastapoistamista, vaikka asiassa tehdäänkin kokonaisharkinta. Jos luvan myöntämisen edellytyksiä ei ole, olisi kestämätön tilanne oleskelulupajärjestelmän näkökulmasta ja laittoman maassa oleskelun näkökulmasta, että Suomessa voisi edelleen jatkaa oleskelua, vaikka lupa olisi peruttu, mutta samalla ei olisi päätetty maasta karkottamisesta.

Hallituksen esityksessä kategorista luvan peruuttamista on lievennetty yksityiskohtaisissa perusteluissa ja lainsäännöksessä olisi harkintavaltaa. Lupaa ei välttämättä peruttaisi, jos toimeentulotuen myöntäminen perustuisi esimerkiksi lapsen sairauden hoitoon. Toisin sanoen henkilökohtaiset painavat syyt voisivat peruuttamisharkinnassa puoltaa luvan perumatta jättämistä. Tämän osalta kuitenkin ehdotettu lainkohta ei sanamuodon mukaan antaisi tähän mahdollisuutta. Kohta on kirjoitettu esityksessä muotoon;

> *Myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen oleskeluluvan voimassaoloaikana;*

Peruuttamisharkinnassa ei tämän perusteella näyttäisi olevan kokonaisharkinnan mahdollisuutta, mutta säännöksen lopussa kokonaisharkintamahdollisuus on huomioitu sanamuodon mukaisesti ” tapauksissa on otettava huomioon lapsen etu ja tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan sekä noudatettava suhteellisuusperiaatetta”.

Tämä kaksijakoinen logiikka toimii nähdäksemme perälautana, jotta kohtuuttomilta päätöksiltä vältytään. Emme näe tarkoituksen mukaisena karkottaa maasta opiskelijaa, jonka opinnot etenevät suunnitellusti, jos hän henkilökohtaisten painavien syiden vuoksi on turvautunut toimeentulotukeen, jos muunlaista vilpillisyyttä maassa oleskelun oikeudellisuuden puolesta ei ole havaittavissa. Näemme tärkeänä poistaa maasta sellaiset ulkomaalaiset, joiden toiminta on vilpillistä tai on havaittavissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai kansallisen turvallisuuden vaaraa. Myös toimeentulotuen saaja tulee poistaa maasta, jos hän toimii vilpillisesti tai tuella eläminen on toistuvaa. Näkisimme myös opiskelijan toimeentuloa turvaavasti vaatimuksen ”sulkutilistä” jossa olisi maahan saavuttaessa riittävä määrä varallisuutta ja jota opiskelija saisi käyttöönsä opintojen aikana riittävän summan kuukausittain.

Lakimuutoksella ei nähdä vähäistä suurempia vaikutuksia poliisin toimintaan. Todennäköisesti lakimuutos tulee lisäämään joitakin kymmeniä maasta karkottamispäätösten täytäntöönpanoja vuodessa. Poliisi palauttaa vuodessa reilut 3000 ulkomaalaista, johon suhteutettuna muutos on vähäinen. Katsomme, että tiedottaminen asiassa on ensiarvoisen tärkeää, jotta opiskelijat tietävät muutoksesta eikä asia tule ensimmäisenä maasta karkottamispäätöksen tiedoksiannossa esille. Muutoksella on myös se toinen puoli, että jätetäänkö toimeentulotukea hakematta, vaikka esimerkiksi perhekunta sitä aidosti tarvitsisi ja voivatko opiskelijat ajautua ns. pimeille työmarkkinoille joka osaltaan lisää työperäisen hyväksikäytön määrää Suomessa

Janne Lepsu, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.09.2026 klo 14:40. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Hallintovaliokunta

Tiedoksi

Sami Hätönen, poliisiylitarkastaja
Ilkka Juola, poliisitarkastaja
Marjo Tyynelä, poliisitarkastaja
esikunta.poliisihallitus@poliisi.fi

Poliisihallitus
Opastinsilta 12 B, PL 1000, 00521 Helsinki
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi